

močjo Slovanom naklonjenih nemških državnih poslancev v državnem zboru predlagala, naj se upelje pri javnih uradih na Koroškem slovenščina kot poslovni jezik, sosebno pri sodnijah. V to svrhu so si naročili pri koroških prvakah pismeno pritožbo, katero so sestavili znani črnosuknjarji in profesorji. Med drugim pravijo: „... Slovence prijazni zastopniki narodov naj izsilijo od ministerskega predsednika jasen odgovor in opravičenje zaradi nezaslišanega nasilstva, katero morajo Slovenci običajno na Koroškem trpeti. Pri tem naj ne zabijo grofa Gleispacha, ki je temu največ kriv in je v zatiranju Slovencev brezobziren itd. . . .“ To je očitna laž! Slovenci dosedaj niso imeli povoda, tožiti o uradnikih, ki so v njih krajih nameščeni. Da se tu in tam vrine kaka pomota, to se povsod pripetiti zamore, v obče pa se zamorejo uradniki pri ljudstvu s tistim zaupanjem ponašati, kakoršnega imajo in zasluzijo, namreč neomejeno. Opozorimo vas na naš uvodni članek v zadnjem „Štajercu“. Koroška ne sme posnemati Kranjske, zgubljeni bi bili. Toraj pozor in na bran proti klerikalnemu navalu!

Našim kmetom.

V starodavnih časih naši kraji niso imeli tega lica, kakoršno imajo dandanes. Pragozdi so se nepregledno razprostirali po njih in ljudje, ki so tukaj živeli, bili so divji, kakor so bile zverine, katere so se po teh gozdih klatile. Pečali so se samo z lovom in pluga niso poznali. Ker pa se je ljudstvo vedno množilo, je v tej meri tudi zverina bolj izginjala in prišel je čas, ko so morali začeti tedanji prebivalci gledati na to, kako da bi zamogli si pomagati pred pretečo nevarnostjo, umreti gladu. Začeli so si zemljo trebiti in kopati, ter različne sadeže gojiti. Postali so kmetovalci. Poprej kot lovci niso bili navezani na stalna selišča, zdaj kot obdelovalci zemlje pa so bili primorani, si staviti kočje za stalno prebivanje, ker so imeli vedno skrbi dovolj, da si svoje sadeže prav uravnajo, za njih razvitek in rast skrbijo ter pred vsakojakimi sovražniki obvarujejo.

»Kako pa so zamogli gospod vendar tako naglo uganiti!« zakliče.

»Pa si tudi prav pridna in pobožna, kakor tvoja sveta patronija?«

»O Bog, ne!« se zasmje. Ko bi me le kaj družega bolj ne težilo, kakor moja pobožnost! Jaz imam mnogo grehov.«

Še za posvetnega človeka ni prijetno, s žensko ki ni posebno lepa, o grehah govoriti, tem manje za duhovnika. Obrnil sem toraj najin razgovor o težnji grehov na težo, ki jo ima na hrbtu ter vprašam mojo spremljevalko, kaj da ima v culi.

»Kadar bova zgoraj!« odgovori naglo dihajé, ker šla sva navkreber.

Šla sva precej časa skozi gozd, pot je bila kamenita, od hudournikov raztrgana. Konečno prideva na visoko planoto. Vsedevala se na trhlo deblo, da si malo odpočijevala. Razgled je bil obsiren, pa mračilo se je že in vrhovi planin so se v mraku komaj že razločevali. Marija postavi vrč rahlo zraven sebe.

»Imaš vino v njem?« jo vprašam.

»Čudim se, da smejo gospod toliko govoriti, ko vendar

Ker se je pa vendar mnogo takih ljudi po goščavah klatilo, katerim se ni ljubilo dela prijeti, a njih želodci pa so vkljub temu svojo pravico terjali, združilo se je zategadelj navadno več naseljencev v eno skupino, ter se skupno naselilo. Zagradili so si svojo selišče z deblami v obrambo proti napadom divjih zveri pa tudi proti onim klatežem, ki niso marali za obdelovanje zemlje. Nastala se tako prva trdna mesta, ki so bila podlaga poznejšim mestom. Z menjitvijo svojih opravkov pa so se predrugačile tudi druge razmere tedanjih prebivalcev. Prišle so potrebščine, katerim se ni dalo izogniti; potrebovali so namreč pri obdelovanju zemlje, gojitvi sadežev ter pri pripravljanju taistih v užitna jedila raznih reči, kakoršna so različna orodja in razni drugi pripomočki. Ker so živeli sedaj v bližnji dotiki med seboj, začutili so polagoma tudi potrebo, da si priskrbé dostojnejšo obleko.

Vsakomur pa se ni ljubilo pečati z napravo teh rečij, mnogim pa je tudi manjkalo potrebne spretnosti in posledica temu je bila, da se je nekaj ljudi odločilo edino le za napravljanje različnega orodja ali pa za napravljanje oblačil ali drugih potrebščin in tako je nastal obrtnijski stan, ki je večinoma zavzel mesta in obrtniki so toraj pravi prvi meščanje, seveda ne v takem pomenu besede kakor dandanes. Menjavalni so svoje izdelke proti pridelkom onih prebivalcev, ki so se pečali s poljedelstvom ali pa z lovom. Denarja takrat še niso poznali.

Polagoma pa so se našli ljudje, ki so med obrtniki in kmetovalci posredovali, to se pravi, založili so se z rokodelskimi izdelki in raznovrstnim blagom ter so to kmetovalcem in lovcem za njih pridelke oziroma plen zamenjavali, bili so ti ljudje tedaj nekaki kupci. Da si ta posel nekoliko olajšajo, postavili so si nekako merilo vrednosti in to je bil prvi denar. Pa ta prvotni denar ni imel te oblike kakoršno ima današnji denar, temveč bili so kosi kake kovine, ki pa niso imeli določene velikosti in tudi ne določene oblike. Ščasoma pa se je seveda to vse bolj in bolj uredilo ter dobilo natanko določene meje. Ljudstvo

Najsvetejše pri sebi nosijo. Mislila sem si, da bi morala kakor v cerkvi tiho svojo pot iti in moliti,« reče dekla.

»Težavna hoja je sama ob sebi že molitev.« ji rečem ter se spomnil, da ljudstvo še zmeraj hoče bolj pobožne in zdržljive duhovnike imeti, kakor da po najostrejših predpisih so in biti zamorejo.

»Tu notri«, odgovori ona, med tem ko roko na vrč položi, »tukaj je pa že kaj boljšega, kot je vino.«

»Je morebiti strd?«

Dekla s svojo malo glavo odmajje, katero je imela z robcem ovito, ter reče: »Pač ni težko uganiti. — Blagoslovljena voda je v vrču.«

»Čemu pa ti bo toliko blagoslovljene vode?« jo vprašam,

»Za mrtvaški oder,« odgovori ona. »Saj sem že rekla, da bo čevljarka umrla in ona mi je naročila, da moram iz cerkve ob enem blagoslovljene vode za mrtvaški oder seboj prinesiti, kadar bom po mašnika šla!«

Čuditi se moramo, kako nekteri bolnik na vse misli.

(Dalje prihodnjič.)

se je množilo in tako tudi njih naselbine ali selišča. Rokodelski ali kupčijski stan se je vedno popolnjeval, stavili so si vedno primernejša in trdnejša stanova-lišča, prvotna selišča so se razširjala in tekom časa dobila obliko, kakoršno imajo današnja mesta. Mestjan, kakor tudi kmet sta toraj ene in iste korenine. Da so se posamezni tujci med mestjani bolj naseljevali kakor med posestniki zemljišč, namreč kmeti, je samo ob sebi umevno, ker priseljenci so bili večinoma če ne izključno kupci, rokodelci, sploh obrtniki. Kdor ima ležeče posest, se pač težko odloči za preselitev; zgodi se to le v skrajni sili ali pa iz posebnih tehničnih vzrokov. Kupec pa lahko pospravi svoje premakljivo blago ter se naseli v drugem kraju, kateri se mu pač zdi za njegov posel pripravnejši in ugodnejši.

V tistih časih toraj, o katerih je bilo dosedaj govorjenje, bili so prebivalci zunaj mest s prebivalci v mestih v vedni dotiki. Občevali so prav živahno med seboj. Bili so eden na drugega navezani, eni od drugih odvisni. Deželni oblastniki začeli so pobirati oziroma terjati od podložnikov davek ali štibro, še bolj pa so jih gulili njih neposredni gospodje in oblastniki, grofi, knezi in drugi plemenitaži različnih imen in stopinj. Te gospode seveda ni poslal Bog oče naravnoma iz nebes, ampak izšli so iz naroda, iz ljudstva. Bolj nadarjeni ali bolj pogumni možje so si znali pridobiti med bližnjimi prebivalci veljavo in upliv nad njimi, kar so si znali vedno bolj razširjati in utrjevati. Nevedoma je postalo ljudstvo večjih ali manjših pokrajin podložno posameznim mogotcem, ki so si prid-jali kakor že omenjeno različna imena, postali so plemenitaži, kojih potomci še dandanes po gradovih in mestih žive. Edini ti so del človeške družbe, ki živi za se, ločen od ostale celote. Kmet in mestjan pa sta še dandanes ravno tako medsebojno eden na dru-zega navezana, kakor sta bila v davnih časih.

Oba stana to tudi prav dobro čutita. Kmet dobi vse potrebne reči, ako že ne naravnost, pa vendar posredno iz mesta, mestjan pa zopet od kmeta. Nastal je nekak naravni zakon, katerega ni mogoče več odstraniti ali ga prezirati; kdor bi to želel ali se celo tega početja lotil, bil bi neumnež enak človeku, kateri bi hotel ločiti možki spol od ženskega tako, da bi nikdar in nikjer v dotiko ne prišla. Kljub vsemu temu se pa vendar najdejo ljudje, kateri kaj takega ali enakega nameravajo. Akoravno njih trud in vso njihovo napenjanje ne obeta nikakoršnega uspeha, kljub temu, da je cilj in smoter njihovega delovanja nedosežen, vendar od svojega neizpeljivega počenjanja ne odnehajo.

Dalje prihodnjč.

Porotno sodišče v Mariboru.

Dr. Brumen izvrstni svetovalec in zagovornik svojih klijentov.

Tiskovni proces J. Mustafa proti Drevenšek, Jahn Blanke in Spritzey.

Dne 13. julija 1902 je „Pettauer Zeitung“ objavila članek pod napisom „lepa šala“, v katerem se

je o sledečem govorilo: „V gostilni Blaža Osenjaka v Hajdinju pri Ptujju služi Julijana Mustafa za natakarico. Ker pa sliši k prijetnostim življenja, včasih kak mali „gšpusi“ imeti, izcimilo je polagoma med njo in ravno tam službujočim hlapcem Antonom nežno ljubavno razmerje. No ta Anton pa ima menda posebne nazore o dokazih ljubavi. Predvčeranjim podal je svoji ljubi Julijani ostro nabrušen nož v roko in ta je prišla za rezilo. Nežni Anton je nož „iz šale“ nek-terekrat zasukal v sklenjeni roki Julijanini ter ji prerezal vse kite v dlani, vsled česar je bila telesno težko poškodovana“.

To naznanilo je ponatisnila „Marburger Zeitung“ dne 19. julija 1902.

Mladoletna Julijana Mustafa, ki se je čutila na svoji časti žaljena, vložila je skoz znanega advokata dr. Brumena tožbo, katero je kot naš posebni prijatelj v imenu Julčke tudi kaj rad zastopal. Obtoženci so bili: poročevalec od „Pettauer Zeitung“ Janez Drevenšek, tedanji urednik od „Marburger Zeitung“ Norbert Jahn, nadalje Viljem Blanke, knjigotržec in lastnik tiskarne v Ptujju in Ignac Spritzey, črkostavec v Ptujju kot tedajni odgovorni urednik od „Pettauer Zeitung“. Prvi trije so bili obtoženi zaradi prestopka proti varnosti časti po § 489 kaz. zak., zadnji pa zavoljo prestopka tiskovnega zakona. Drevenška je zagovarjal g. dr. Mravlag, Jahna g. dr. Possek, Blankeja in Spritzeya pa g. dr. plem. Plachki. Predsednik porotnega sodišča je bil g. deželnosodnijski svetnik Morocutti.

Obtoženci kakor tudi njih zagovorniki niso našli v tem naznanilu nobenega razžaljenja, pač pa je trdil dr. Brumen, da je vsled tega naznanila tožiteljica na svoji dekliški časti jako občutljivo zadeta. V teku dokazovanja pa so prišle nepričakovano prav mične stvari na dan. Dopričati se je dalo, da Julčka ni ravno takšna, kot kakoršna bi rada med ljudmi veljala. Priča M. Bayer je izjavil, da se mu je Julijana Mustafa uže koj prvi dan, ko je on v Osenjakovo krčmo prišel, na krilo vsedla. Na to izjavo reče zastopnik tožiteljice, priča bi bil moral takrat Julčko energično od sebe spraviti, na kar mu je gospod dr. Mravlag pripomnil, da ni vsak sramežljiv J o ž e f, katere besede so povzročile splošen smeh.

Dr. Brumen je napel vse svoje govorniške žile, da bi obtožence zamogel porotnikom kot zločince predstavljati, ki so si na vse kriplje prizadevali, Julijano Mustafa na njeni deviški časti žaliti. Posamezni napadi proti obtožencem so bili takšni, da jih je moral g. dr. Mravlag prav ostro zavrniti.

Med drugim so priče odločno potrdile, da sta se obtoženec Drevenšek, ki nikakor ni tajil, da bi ne bil omenjenega naznanila pisal, in Julijana Mustafa že bila itak pobotala, ter da itak ni mislila tožiti, temuč da je Mustafa bila od dr. Brumena k tožbi prisiljena. Obtoženec Drevenšek v svrhu potrditve omenjene sprave celo navaja, da je od Jule prejel „puserl“ (poljub), čemur pa tožiteljica ne pritrdi, ampak pravi, Drevenšek bi ji bil ta „puserl“ u k r a d e l.